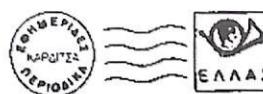

Φωνη της Φυλακτης

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΦΥΛΑΚΤΙΩΤΩΝ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

Εκδότης - Διευθυντής: Βασ. Χρ. Διαμαντής
Υπ. Σύνταξης: Γεώργιος Χρ. Τσιαμαντάς

Γραφεία: Καραϊσκάκη 6 - ΚΑΡΔΙΤΣΑ
Τηλ.: 24410 - 25375

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2004
ΕΤΟΣ 5ο, ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 19

ΠΑΝΤΑ Ν' ΑΝΤΑΜΩΝΟΥΜΕ

Αγαπητοί φίλοι,

Από τότε που κάναμε σημαία τις ελπίδες μας πέρασαν χρόνια. Από τότε που ξενιτευτήκαμε κύλησε καιρός. Από τότε που ονειρευτήκαμε να ομορφύνουμε και να ξαναζωντανέψουμε τον τόπο μας έτρεξε η μισή μας ζωή. Από τότε που με τιμήσατε με την εμπιστοσύνη σας στη θέση του προέδρου του συλλόγου μας διάβηκαν μπόλικα καλοκαίρια. Δανείστηκα δύναμη απ' τη δύναμή σας και κουράγιο απ' το κουράγιο σας. Οι παπιτούδες και οι γιαγιάδες με τις μαύρες μαντίλες τους οδήγησαν τη σκέψη μου για να καλυτερέψουν τα πρόγραμμα στα χώματά μας. Τα όμορφα μιαλά της γενιάς μου πλούτισαν την ψυχή μου με τα όνειρά τους και τις ιδέες τους. Τα νιάτα του τόπου μας, τα παιδιά μας, φώναξαν πως αγάπησαν κι αγαπούν τη γη των προγόνων τους και θέλουν να συνεχίσουν τα παιχνίδια των γονιών τους.

Τι καταφέραμε; Τι κατάφερα; Άλλοι λένε πολλά, άλλοι τίποτα κι όπως γίνεται συνήθως η αλήθεια βρίσκεται κάπου στη μέση. Αφού δεν ξεχαστήκαμε και δεν γίναμε τουρίστες στον τόπο μας είναι μια πρώτη επιτυχία. Αφού τα καλοκαίρια - έστω για λίγο - βρισκόμαστε και ξανανιώνουμε είναι κέρδος για όλους μας. Αφού τα παιδιά μας γνωρίζονται και κάνουν τα ίδια όνειρα είναι χαρά για τον καθένα. Αφού το βιολί, το κλαρίνο, τα τραγούδια του χωριού μας συνεχίζουν να ακούγονται και να φέρνουν δάκρυα στα μάτια των γερόντων που στέκονται παράμερα στον Παλιόπυργο και φέρνουν δάκρυα συγκίνησης και στα δικά μας μάτια είναι ευτυχία των πάντων, αφού τα ήθη, τα έθιμα και οι χοροί μας οδηγούν τα βήματα τής νεολαίας μας και αφού η εφημεριδιούλα μας ταξιδεύει παντού, μας ενώνει και μας συγκινεί είναι όφελος και ομορφιά για όλους.

Όλοι πρέπει να δοκιμάζονται στα δημόσια αξιώματα. Κι ο τόπος μας διαθέτει άξιους ανθρώπους για να συνεχίσουν το έργο του προέδρου με νέες ιδέες και πολύ διάθεση για προσφορά. Οφείλω πολλές ευχαριστίες σ' όλα τα εκλεκτά μέλη του συμβουλίου που αγκάλιασαν την κοινή προσπάθεια κι έβαλαν τα δυνατά τους για το καλύτερο. Πολλές φορές έκλεψα πολύτιμο χρόνο απ' την οικογένειά μου για να αντεπεξέλθω στις υποχρεώσεις του συλλόγου και θα ήθελα να τους ευχαριστήσω που έδιναν συγχώρεση στις απουσίες μου και δύναμη στην προσπάθειά μου. Οι μεγαλύτερες ευχαριστίες όμως ανήκουν σε όλους εσάς όπου κι αν βρίσκεστε. Όπως και να έρθουν τα πράγματα ένα είναι σίγουρο: Πάντα θ' ανταμώνουμε. Έστω στα όνειρά μας... Κάνω έκκληση σε όλους να μην αφήσουμε το Σύλλογό μας να διαλυθεί και σας υπόσχομαι ότι θα είμαι δίπλα σε όποιους αποφασίσουν να ασχοληθούν.

Βασίλης Διαμαντής

Των Ιερών δέντρων

Του Λάμπρου Δημ. Παπαδημητρίου

Πολλά πράγματα δεν υπήρχαν στα σπίτια και οι μανάδες στενοχωριούνταν που βλεπαν τα παιδιά τους να πεινούν. Η μεγάλη μητέρα όμως, η φύση, δεν άφησε τίποτα στην τύχη κι έτσι χάρισε στον τόπο μας πολύτιμα δέντρα και κλαριά για να λιγοστέψει τις στερήσεις των ανθρώπων. Ήταν τα δώρα της στα πλάσματα εκείνα που αποφάσισαν να κατοικήσουν και να ζωντανέψουν τα ψηλά βουνά. Άγραφα όρη τα ονομάζει η γεωγραφία, δη-

λαδή όρη στο πουθενά που δεν τα μαγάρισαν κατακτητές. Γραμμένα όρη τα ονομάζουμε εμείς στη γεωγραφία της ψυχής μας και στα όνειρα της νοσταλγίας μας. Γ' αυτό πολύτιμα δέντρα ρίζωσαν στα μέρη μας στολίζοντας τον τόπο και απαλύνοντας τη φτώχεια του κοσμάκη.

Σκεφτήκαμε τον μακρύ και βαρύ χειμώνα χωρίς τα κούτσουρα, τα κλωνάρια και τις φλούδες των δέντρων; Σκεφτήκατε τα μεροκάματα απ' τα λαθραία και τα ατελή για το

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛ. 4

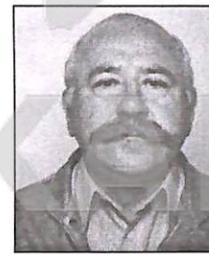
Του Παν. Κ. Διαμαντή

σε μια όχι και τόσο σημαντική πόλη, στο Βραχώρι. Και αναλύει τα χαρακτηριστικά που τον ευαισθητοποίησαν, το ότι ήταν μοναχοκόρη και το ότι είχε κόκκινα βαμένα τα χειλία και τα μάγουλα τόσο πολύ που όταν τα φίλησε έβαψαν και τα δικά του και για να τα ξεπλύνει, χρησιμοποίησε τρία μαντίλια, τα οποία έβαψαν κι αυτά!!! Αυτή η υπερβολικότητα στο βάψιμο μάλλον θέλει να δείξει ότι η μοναχοκόρη ήταν ευκατάστατη (πλούσια)!!! Ιδιόρυθμες οι προτιμήσεις του νέου, όμως δεν σημαίνει ότι δεν υπήρχαν και δεν υπάρχουν και σήμερα τέτοιες περιπτώσεις. Να ένα στοιχείο της παραδοσιακότητας του τραγουδιού. Γ' αυτό άλλωστε λέγονται και παραδοσιακά, γιατί τα τεκτενόμενα επαναλαμβάνονται ανά τους αιώνες δηλαδή από εποχή σε εποχή και από γεννιά σε γεννιά.

Πόλη: Κωνσταντινούπολη
Σαλονίκη: Θεσσαλονίκη
Βραχώρι: Αγρίνιο

ΙΤΑΜΟΣ

Ένα σπάνιο δέντρο που υπάρχει στο δάσος του χωριού μας υπήρξε η αφορμή να γράψω το παρακάτω κείμενο. Το δέντρο αυτό είναι ο Ίταμος. Μήπως το δέντρο

Γράφει ο Αθανάσιος Τσιαμαντάς

αυτό που είναι το μοναδικό στο δάσος της Φυλα-

κτής πρέπει να προστατευθεί;

Η ίδια η φύση με το δηλητήριο που κουβαλάει το προστάτεψε από όλα τα ζώα, αλλά δεν μπορεί να το προστατεύει από τον άνθρωπο.

Ο Ίταμος είναι γνωστός και ως δέντρο του θανάτου, ήμερο έλατο. Η επιστημονική του ονομασία είναι Τάξος ο Ραγώδης. Είναι δέντρο αειθαλές (δεν ρίχνει τα φύλλα του), μακροβιότατο και μπορεί να ζήσει

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛ. 3

Νεραϊδοφιθυρίσματα

Της Φωτούλας Οικονόμου - Σβάρνα

Στον ψίθυρο του ανέμου και στη σιγαλιά της νύχτας ανεμίζουν τα κατάξανθα, μακριά μαλλιά τους και τα λευκά, αραχνούφαντα πέπλα τους. Χορεύουν ανάλαφρα λες και δεν αγγίζουν το έδαφος, στριφογυρίζουν στο ρυθμό μιας απόκοσμης, γλυκιάς μουσικής και το κρυστάλλινο γέλιο τους σμίγει και γίνεται ένα με το σιγοτραγούδισμα του νερού. Το χαμόγελο τους κάνει το πανέμορφο πρόσωπο τους να λαμπτοκοπάει κάτω απ'

το χλωμό φως του φεγγαριού και τα μάτια τους εκπέμπουν μια παράξενη γοητεία που μαγνητίζει, μαγεύει κι αφήνει χωρίς φωνή εκείνον που θα τολμήσει να παρακολουθήσει τον μαγικό χορό τους.

Μ' αυτόν ακριβώς τον τρόπο θυμάμαι να μου τις περιγράφουν οι παπούδες και οι γιαγιάδες σαν ήμουνα μικρό παιδί κι εγώ απ' τη μια λαχαρούσα να βρω το "νεραϊδότοπο" τους και να δω το "νεραϊδοχορό" τους κι απ' την άλλη τρόμαζα

στη σκέψη ότι θα μπορούσα να χάσω τη φωνή μου αν τις έβλεπα.

Νεράδες τις λένε κι έχουν γραφεί πολλές σελίδες για χάρη τους. Το όνομα τους προέρχεται απ' τις Νηρηγίδες, τις αρχαίες Νύμφες των πηγών, τις κάρες του Νηρέα. Όμως θα τις συναντήσουμε και σαν Ξωτικά, Αερικά, Καλότυχες ή Καλομοίρες.

Εμφανίζονται συνήθως τα μεσάνυχτα, αλλά κάποιες απ' αυτές τολ-

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛ. 3

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Από την υπηρεσία μου στο Δημοτικό Σχολείο Φυλακτής 1952-1956

Του Βασίλη Κίσσα, Συνταξιούχου δασκάλου

120 (συνέχεια από το προηγούμενο)

Πολλές φορές μέχρι τώρα αναφέρθηκα σπιραδικά στους μαθητές μου. Κρίνω τώρα σκόπιμο να εκθέσω τις εντυπώσεις μου για τα παιδιά, που για 4 χρόνια μου εμπιστεύτηκαν οι γονείς τους και η Πατρίδα.

Είναι παιδιά υπερβολικά δραστήρια, γεμάτα ενέργεια και ορμή για δράση. Εκτελούν με προθυμία και όρεξη τις εργασίες που τους αναθέρω. Δεν υπάρχουν παιδιά υπερβολικά ταλαντούχα. Είναι μαθητές με δεικτή νοημοσύνης όμως, πιο πάνω, από το μέσο όρο των παιδιών της ήλικας τους. Προέρχονται από οικογένειες φτωχές με στενό πνευματικό ορίζοντα. Γι' αυτό δεν μπορούν να ακολουθήσουν με ευκολία πολύπλοκους συλλογισμούς και να εξηγήσουν εύκολα τις σκέψεις τους. Δεν έχουν δυνατό προφορικό λόγο και εκφραστική ικανότητα. Δεν χρησιμοποιούν αφορημένες λέξεις και νοήματα με επιτυχία. Κάνουν όμως έξυπνες ερωτήσεις και παίρνουν πρωτοβουλίες. Συσχετίζουν κάθε νέα εργασία ή

μάθημα με τις προηγούμενες γνώσεις τους. Εργάζονται μόνοι τους και είναι σε συνεχή εγρήγορση. Τα διακρίνει η ευγενής άμιλλα και ο φιλότυπος ανταγωνισμός. Μερικοί παρουσιάζουν γραπτά φτωχά σε περιεχόμενο και συχνά ημιτελές γράψιμο. Άλλα παρουσιάζουν συναισθηματική αστάθεια και μια αμυντική στάση απέναντι σε λάθη ή αποτυχίες. Σεβόμουν τις καλές ιδέες και θεωρίες των μαθητών μου και τους επέτρεπα να θέτουν πολλές ερωτήσεις, τους ζητούσα να κάνουν κρίσεις και τους αθωύσα να επιχειρηματολογούν και να υποστηρίζουν τις θέσεις τους λογικά.

Από το Σεπτέμβριο που άνοιξαν τα σχολεία και τα φτωχά θρανία γέμισαν από τους μικρούς πρωταγωνιστές έμεινα κατάπληκτος με το οξύ πνεύμα τους, την όρεξη για γνώση, το κοφτερό μυαλό και τις συνεχείς ερωτήσεις τους. Είναι υπάκουα, επιμελή και ήσυχα. Συμμετέχουν στο μάθημα με προσοχή, ευστροφία και γρηγοράδα. Τα διέκρινε αυτοτελοίθηση, αυτοσεβασμός και αυτοεκτίμηση, τα διέκρινε συνέπεια λόγων και έργων. Δεν με απασχόλησαν ποτέ κρούσματα κλοπής, ψεύδους και διαβολής, εκτός από 2-3 περιπώσεις, που δεν κρίνω σκόπιμο να αναφέρω εδώ. Ήθελα να τα βοηθήσω όσα μπορούσα περισσότερο, αλλά μέσα δεν υπήρχαν (ανύπαρκτη η βιβλιοθήκη, οι εγκυκλοπαίδειες, τα λεξικά, τα εξωσχολικά βιβλία κ.λπ., επικοδομικά βοηθητικά μέσα).

Φρόντιζα πάντοτε να μην «φορτώνω» τα παιδιά με πολλές «κατ' οίκον» εργασίες, για να έχουν πολύ ελεύθερο χρόνο να παίζουν

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Γάμοι

Δήμητρα Θωμά Κυρίτσα - Βαγγέλης Χαραλαμπίδης

Αναστάσιος Φώτος του Θεοφάνη - Κωνσταντίνα Βιολάκη

Χριστίνα Γεωργίου Ξηροφώτου - Ηλίας Σφυρίδης

Αποστολακούλης Αλέξης του Στεφάνου - Μαρίνα Κοτοπούλη

Tois ευχόμαστε κάθε ευτυχία

ΕΠΙΤΥΧΩΝΤΕΣ σε ΑΕΙ και ΤΕΙ

1. Σκρέτα Ιφιγένεια του Γεωργίου και της Βασιλίκης, Αστυφυλάκων
2. Τσιαμαντά Βανέσσα του Φωτίου και της Ζωϊτσας, Μαθηματικών Πάτρας
3. Βασιλάκος Δημήτριος του Χρήστου και της Ζωϊτσας, Αστυφυλάκων
4. Πολύζος Ηλίας του Δημητρίου και της Φωτεινής Σιάντου, Δοικ. Μον. Υγείας ΤΕΙ Αθηνών
5. Λινας Γεώργιος του Αθανασίου και της Ανθούλας, Τεχνολογίας Αεροσκαφών ΤΕΙ Χαλκίδας.
6. Παπαδημητρίου Δημήτρου του Ιωάννη και της Κατερίνας, Τυποποίησης και διακ. προϊόντων Κατερίνης
7. Αυγέρου Ασπασίου του Κων/νου και της Παρασκευής, Παιδ/κό προσχολικής εκπ/σης Κρήτης (Ρέθυμνο)
8. Τσιαμαντά Χαρά του Κων/νου και της Καΐτης, Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας Θεσσαλονίκης
9. Γρηγορίου Χριστίνα του Σωτηρίου και της Σταυρούλας Διαμαντή, Φιλ/φιας - Παιδ/κή Θεσσαλονίκης
10. Γιαννάκου Μαρία του Θωμά και της Παρασκευής, Εργοθεραπείας ΤΕΙ Αθήνας
11. Αλεξίου Κων/νος του Αναστασίου και της Ειρήνης, Δασοπονίας ΤΕΙ Καρδίτσας.
12. Παπαδημητρίου Δημήτριος του Λάμπρου και της Μάχης, Οργάνωση & Διοίκηση Επιχειρήσεων, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθήνας
- Tous ευχόμαστε καλές σπουδές
- Πιθανόν να υπάρχουν και άλλοι Φυλακιώτες που πέρασαν σε κάποια σχολή αλλά δεν μας ενημέρωσαν για να το δημοσιεύσουμε.

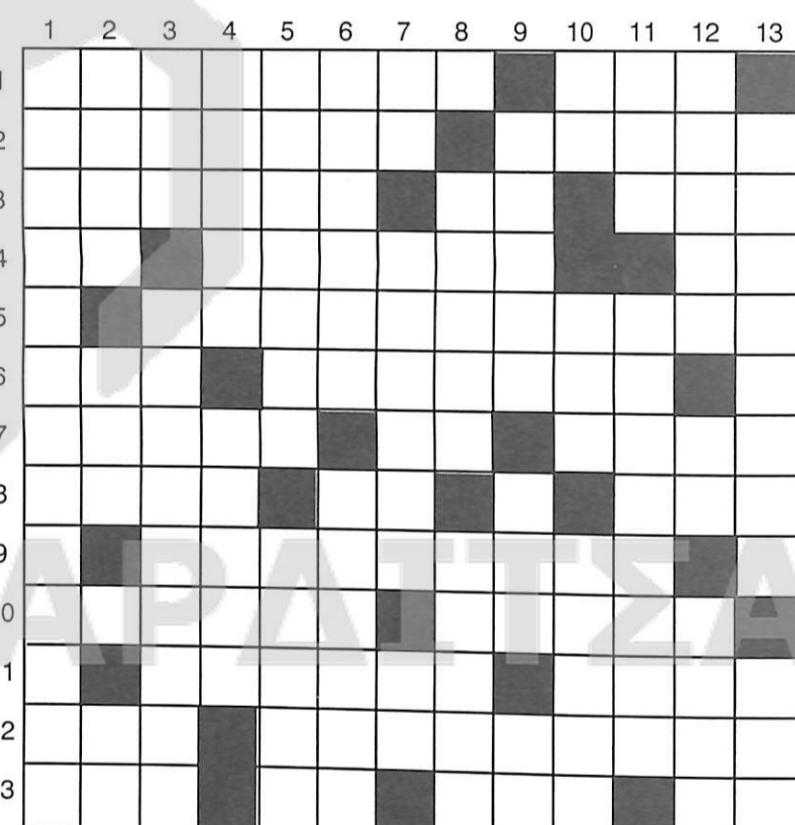
ή να βοηθούν στις εργασίες του σπιτιού. Φρόντιζα να φεύγουν από το σχολείο γνωρίζοντας τα θεωρητικά κυρίως μαθήματα της άλλης μέρας, οι δε γραπτές εργασίες να μην απαιτούν πολύ χρόνο να ετοιμαστούν. Ήθελα τα παιδιά να παίζουν, γιατί παιδί σημαίνει παιγνίδι. Να παίζουν, αλλά να μην ξεχνούν ότι έχουν υποχρεώσεις και καθήκοντα.

Ποτέ δεν περιφερόμουν στις γειτονιές να δω τα παιδιά με τις ασχολούντας τις ελεύθερες ώρες τους. Το θεωρούσα αντιπαιδαγωγικό, αντιψυχολογικό και αντικοινωνικό. Τύχαινε όμως πολλές φορές να περάσω από κάποια γειτονιά για να επισκεφτώ κάποιο σπίτι και εκεί στο δρόμο συναντούσα ομάδες παιδιών που έπαιζαν. Αυτά μόλις με έβλεπαν σκορπίζονταν και γίνονταν άφαντα. Την άλλη μέρα στην τάξη, από κάποια αφορμή από το μάθημα, αναφερόμουν στο γεγονός αυτό και συνιστούσαν στα παιδιά όταν με βλέπουν να μην φεύγουν, αλλά να σταματούν προσωρινά το παιχνίδι, να με πλησιάζουν, να με χαιρετούν και μετά να συνεχίζουν. Για να το πετύχω αυτό χρειάστηκαν πολλές προσπάθειες. Τα παιδιά είχαν πικρές εμπειρίες από προηγούμενα χρόνια και φοβούνταν.

Στις γειτονιές τα παιδιά τριγύριζαν ξυπόλυτα και όταν δεν είχαν τι παιχνίδι να πάεις ονακάλυπταν καινούργια: με σανίδια, με κουρέλια, με καρούλια, με στεφάνια, με πέτρες, με νερό, με ...τίποτα. Το παιχνίδι θέλει φαντασία και με αυτά τη δική τους φαντασία καλλιεργούσαν. Τα απογεύματα, που δεν είχαμε μάθημα φεύγαν από τα σπίτια τους και επέστεφαν λίγο πριν νυχτώσει. Κανείς δεν τα παρέβαινε. Ήξεραν ότι θα επιστρέψουν. Δεν είχαν τότε τα σύγχρονα παιχνίδια (ηλεκτρονικά, μηχανικά κ.λπ.). Είχαν όμως φίλους που πήγαιναν έξω για να τους συναντήσουν και να παίζουν μαζί. Πολλές φορές πλακώνταν στο ξύλο. Ούτε ένα ποτέ δεν πήγε στη μάνα του ή στον πατέρα του να παραπονεθεί και να καταγγείλει εκείνον από τον οποίον τις έφαγε. Πήγαιναν περπατώντας ξυπόλυτοι στο σπίτι του φίλου τους. Με τα πόδια έρχονταν και στο σχολείο.

Προσπάθησα στηριγμένος στη μηνήμη μου, στην αγάπη μου για τους τότε μαθητές μου και στις σημειώσεις του προσωπικού μου ημερολογίου να τους σκιαγραφίσω και να τους ζωγραφίσω, όσο μπορούσα καλύτερα και αντικειμενικά.

(συνεχίζεται)

OPIZONTIA

1. Πηγή άφθονου νερού - Πρώην καγκελάριος
2. Πνευστό μουσικό όργανο - Πολωνός συνθέτης
3. Πεδία της Κρήτης - Πρόθεση με απόστροφο - Προτερηπτικό μόριο
4. Υποθετικό αρχαίων - Τραπεζομάντηλο - Τα έχει η φάρα
5. Γνωστό ...μαντήλι
6. Τη λένε και Τζια - Και τέτοιο επιόριστο
7. Φεντερίκο Γκαρθία... Ισπανός ποιητής - Σύμφωνο για αρχάριους - Επιφώνημα ανατολίτη
8. Μάρκα στερεοφωνικών - Αντιθετικός σύνδεσμος - Σκακιστικός όρος
9. Νεροτριβή
10. Ο νότιος άνεμος - Η δεντρογαλιά
11. Αυτά μπορούν να θεραπευτούν - Μονωδία
12. Ταινία του Κουροσάβα - Ιδιοκτήτες ακίνητης περιουσίας
13. Τροπικό κουζίνας - Ιπτάμενα αρχικά - Κιόλας, ήδη - Αρχικά εταιρίας

ΚΑΘΕΤΑ

1. Προνομοιούχα κοινωνική τάξη αιωματούχων
2. Τοπικό επίρρημα - Λεγόταν η Ευρωπαϊκή Ένωση - Αραβικό άρθρο
3. Παλιό αστέρι της Λίβερπουλ - Απομόνωση, αποκλεισμός
4. Όνειρο - Εσπεριδοειδή κι αυτά
5. Το μικρό της Μανιάνι - Παρακινδυνευμένη ενέργεια
6. Προδίδουν ζωή (καθ.) - Απαραίτητη για τους διαβητικούς
7. Δείχνει - Ανατολίτικο λαϊκό τραγούδι - Απαγορεύει
8. Παιδί του δρόμου - Τσαμπί, χωρίς ουρά
9. Οικία - Ένα επιτελείο - Άρθρο (καθ.)
10. Διπλό στον κόκορα - Ασφαλιστικό ταμείο - Τρόπος εκλογής βουλευτών
11. Χορευτικό επιφώνημα - Τυφλοί
12. Λίμνη μεταξύ Γαλλίας και Ελβετίας - Όμοια ποιοτικά - Δεντροστοιχία
13. Πάμπλο... Χιλιανός νομπελίστας ποιητής και διπλωμάτης - Οργανισμός για τρένα

Γ.Χ. ΤΣΙΑΜΑΝΤΑΣ

ΙΤΑΜΟΣ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΣΕΛ. 1

2.000 - 3.000 χρόνια. Το δέντρο αιαπτύσσεται πολύ αργά και χρειάζονται 100 χρόνια για να αποκτήσει διάμετρο 25 εκατ. και ύψος 6-9 μέτρα. Έχει καταπράσινα βελονοειδή φύλλα και έντονα κόκκινους καρπούς. Τα φύλλα είναι το πιο δηλητηριώδες από όλα τα μέρη του φυτού: πέντε χούφτες από αυτά (150 βελόνες) είναι θανατηφόρες για τον άνθρωπο. Το δηλητήριο του - η ταξινή - είναι περισσότερο κατά τον χειμώνα.

Παλαιότερα κατασκεύαζαν από το ξύλο του τόξα, εξ ου και η ονομασία του. Στην Ελλάδα απαντά κυρίως στην Μακεδονία, την Θράκη, την Θεσσαλία και την Σαμοθράκη.

Το φυτό κατά την αρχαιότητα ήταν συνδεδεμένο στις Ερινύες, χθόνιες θεότητες της εκδίκησης, που σύμφωνα με τον Μύθο, τιμωρούσαν τις ανθρώπινες ασέβειες με το δηλητήριό του. Η θεά Άρτεμη εξάλλου, χρησιμοποιούσε βέλη δηλητηριασμένα με ίταμο. Με τέτοια βέλη σκότωσε τα

παιδιά της Νιόβης, που καυχιόταν για την πολυτεκνία της σε σύγκριση με τη Λητώ.

Σύμφωνα με τον Διοσκουρίδη το φυτό αναδίει δηλητηριώδεις ατμούς κι όποιος κοιμηθεί ή καθήσει να φάει κάτω απ' αυτό μπορεί να πεθάνει. Η δοξασία αυτή που μάλλον δεν ευσταθεί ίσως σχετίζεται με το πυκνό σύννεφο σκόνης από την γύρη του φυτού κατά την ανθοφορία του.

Τελευταία γίνονται έρευνες για να χρησιμοποιηθεί ως αντικαρκινικό φάρμακο. Το ενδιαφέρον για την φαρμακευτική αξία του φυτού άρχισε την δεκαετία 1960 από κάποιο κέντρο ερευνών των Η.Π.Α. το οποίο ανέπτυξε ένα φιλόδοξο πρόγραμμα με φυτά για την ανακάλυψη ουσιών με αντικαρκινικές ιδιότητες.

Το φυτό έχει πολύ βραδεία ανάπτυξη, ώστε σήμερα να υπάρχουν μόνον μεμονωμένα δένδρα, τα οποία θεωρούνται ως λείψανα δασών. Επειδή το φυτό βρίσκεται στο στάδιο εξαφάνισης, σε διάφορες χώρες (Γερμανία κ.λπ.) θεσπί-

στηκε νομοθεσία προστασίας του δέντρου.

Ο Ίταμος είναι δηλητήριο για όλα τα ζώα. Οι κτηνοτρόφοι ισχυρίζονται πως δεν το ζυγώνουν τα ζώα τους σαν να διαισθάνονται τον κίνδυνο. Τα λαϊκά ληξιαρχικά βιβλία μονάχα τον γάιδαρο φέρουν για μπουντάλ που την παθαίνει. Μόλις δοκιμάσει ένα κλαδί του, μένει στον τόπο.

Σύμφωνα με κάποιο μύθο ο Ίταμος ήταν δέντρο που ηγήθηκε κάποτε μιας απερισκέπτης ανταρσίας στην οποία παρέσυρε όλα τα δένδρα και τα φυτά. Άλλα ενώ τα άλλα κωνοφόρα, έλατα, πεύκα, κέδρα, κυπαρίσσια κλείνουν στη σάρκα τους ρετσίνι, ο Ίταμος είναι καταραμένος, σαν αρχηγός της ανταρσίας να 'ναι όλο το κορμί του φαρμάκι και να μην τον ζυγώνει πλάσμα του Θεού.

Στο μέλλον, με την έρευνα ίσως αποδειχθεί ότι δεν είναι «το δέντρο του θανάτου» αλλά και «το δέντρο της ζωής» αφού θα σώζει τους ανθρώπους από τον καρκίνο.

Όμως όσο κι αν οι άνθρωποι προσπαθούν να μείνουν μακριά απ' τις νεράδες και το ξελόγιασμά τους εκείνες κάνουν το κάθε π για να τους παρασύρουν προσφέροντας τους "νεραιδόφρουτα" και προσκαλώντας τους ακόμη και στους νεραιδογάμους τους!

Η φαντασία των ανθρώπων έχει πλάσει ένα σωρό νεράδες για κάθε μέρος. Έτσι δεν έχουμε μόνο τις νεράδες των πηγών που είναι ανέμελες και η μοναδική τους απασχόληση είναι να τραγουδούν, να χορεύουν και να ξελογίζουν. Έχουμε κι εκείνες που προορισμός τους είναι να προστατεύουν κρυμμένους θυσαυρούς κι αλοίμονο σ' όποιον τολμήσει να τους πλησιάσει. Υπάρχουν άλλες που κρύβονται μέσα σε ερειπωμένα σπίτια και κάστρα κι άλλες που στροβίλιζονται μέσα σε ανεμοστρόβιλους και παρασύρουν ό,τι βρουν στο πέρασμά τους.

Έχουμε τις νεράδες των μανιταριών που ζουν στη ρίζα τους και φροντίζουν το χρώμα και το σχήμα τους και τις νεράδες των λουλουδιών που έχουν ιδιαίτερη αδυναμία στα λιβάδια και τους κήπους, είναι όμορφες και μικροσκοπικές, έχουν βελούδινα φτερά κι είναι αθώες και ντροπαλές σαν τα παιδιά. Αγαπούν τα λουλούδια, κοιμούνται μέσα σε μεγάλα νεραιδολούλουδα και τα φροντίζουν να μεγαλώσουν.

Υπάρχουν όμως κι άλλες μικροσκοπικές νεράδες που ζουν στη σκιά και που το φως του ήλιου τις κάνει να λιώνουν και να γίνονται λαμπερές δροσοσταλίδες.

Και φυσικά δεν θα πρέπει να ξεχνάμε τις νεράδες των δοντιών που μοναδικός τους προσρισμός είναι να παίρνουν τα πρώτα δοντάκια των παιδιών και να τα φυλάνε καλά σ' ένα μυστικό μέρος έτσι ώστε τα καινούρια τους δόντια να είναι πάντα γερά και δυνατά.

Έτσι όπου και να βρίσκεστε ρίξτε μια προσεκτική ματιά γύρω σας και πού ξέρετε ίσως πάρει το μάτι σας καμία απ' αυτές να παίζει, να χορεύει και να τραγουδάει, αλλά προσέξτε μην πάτε πολύ κοντά γιατί μπορεί να μαγευτείτε απ' την ομορφιά της. Και φυσικά πρέπει ν' αντισταθείτε στον πειρασμό να αρπάξετε το πέπλο της γιατί τότε κινδυνεύετε να την έχετε για πάντα κοντά σας!

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ 1η ΣΕΛ.

μούν να κάνουν την εμφάνισή τους ακόμη και το καταμεσήμερο. Λένε πως βγαίνουν και χορεύουν εκεί που υπάρχει νερό, συνήθως μέσα στα δάση κοντά στα ποτάμια, τις πηγές και τα πηγάδια. Όμως δεν είναι λίγες οι φορές που στήνουν το χορό τους στ' αλώνια και τα ξέφωτα. Εκεί στήνουν καρτέρι και περιμένουν τους "αλαφοριϊσκιωτους" και τους "Σαββατογεννημένους". Γιατί λένε πως αυτοί είναι που μπορούν πιο εύκολα να τις δουν και να μπουν στον κόσμο τους. Σύμφωνα με τους θρύλους υπάρχουν κάποιοι που διδάχτηκαν μουσική, τραγούδι και χορό απ' τις νεράδες. Όμως το τίμημα είναι μεγάλο. Απ' τη μία απολαμβάνουν τον όμορφο νεραιδόκοσμο, όμως απ' την άλλη οι "νεραιδοπαρμένοι" είναι καταδικασμένοι να στερηθούν για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα τη φωνή τους. Υπάρχουν δε και κάποιοι άλλοι που τόλμησαν και μίλησαν στις νεράδες και μετά έχασαν τελείως τα λογικά τους.

Όμως κι οι νεράδες κινδυνεύουν. Αν κάποια απ' αυτές είναι απρόσεκτη και χάσει το πέπλο της την ώρα που χορεύει τότε είναι καταδικασμένη να μείνει στον κόσμο των ανθρώπων για πάντα. Σ' ένα κόσμο που είναι πολύ πιο διαφορετικός απ' τον δικό τους.

Κάποιες απ' αυτές είναι πιο κακές απ' τις άλλες και γίνονται επιθετικές κι επικίνδυνες αν για οποιοδήποτε λόγο θυμάσουν. Τότε ορμούν κι αρπάζουν τα γερά και όμορφα μωρά των ανθρώπων και στη θέση τους βάζουν άσχημα και άρρωστα "νεραιδομωρά" τα οποία δεν ζουν για πολύ.

Οι χωρικοί έρουν τους "νεραιδότοπους" που συνήθως τους ονομάζουν "βαριά μέρη" και τους αποφεύγουν. Οι βοσκοί που θα τύχει να βρεθούν εκεί αποφεύγουν να κοιμηθούν σ' αυτά τα μέρη ή αν δεν μπορούν να κάνουν αλλιώς τότε βάζουν στο μέρος που θ' ακουμπήσουν το κεφάλι τους ένα φυλαχτό που είναι συνήθως κάποιο φυτό που πιστεύεται πως κρατάει τις νεράδες και τα αερικά μακριά ή κάνουν τρεις φορές το σημείο του σταυρού στο μέρος που θα καθήσουν να ξεκουραστούν και να κοιμηθούν.

Όμως κι αν οι άνθρωποι προσπαθούν να μείνουν μακριά απ' τις νεράδες και το ξελόγιασμά τους εκείνες κάνουν το κάθε π για να τους παρασύρουν προσφέροντας τους "νεραιδόφρουτα" και προσκαλώντας τους ακόμη και στους νεραιδογάμους τους!

Η φαντασία των ανθρώπων έχει πλάσει ένα σωρό νεράδες για κάθε μέρος. Έτσι δεν έχουμε μόνο τις νεράδες των πηγών που είναι ανέμελες και η μοναδική τους απασχόληση είναι να τραγουδούν, να χορεύουν και να ξελογίζουν. Έχουμε κι εκείνες που προορισμός τους είναι να προστατεύουν κρυμμένους θυσαυρούς κι αλοίμονο σ' όποιον τολμήσει να τους πλησιάσει. Υπάρχουν άλλες που κρύβονται μέσα σε ερειπωμένα σπίτια και κάστρα κι άλλες που στροβίλιζονται μέσα σε ανεμοστρόβιλους και παρασύρουν ό,τι βρουν στο πέρασμά τους.

Έχουμε τις νεράδες των μανιταριών που ζουν στη ρίζα τους και φροντίζουν το χρώμα και το σχήμα τους και τις νεράδες των λουλουδιών που έχουν ιδιαίτερη αδυναμία στα λιβάδια και τους κήπους, είναι όμορφες και μικροσκοπικές, έχουν βελούδινα φτερά κι είναι αθώες και ντροπαλές σαν τα παιδιά. Αγαπούν τα λουλούδια, κοιμούνται μέσα σε μεγάλα νεραιδολούλουδα και τα φροντίζουν να μεγαλώσουν.

Υπάρχουν όμως κι άλλες μικροσκοπικές νεράδες που ζουν στη σκιά και που το φως του ήλιου τις κάνει να λιώνουν και να γίνονται λαμπερές δροσοσταλίδες.

Και φυσικά δεν θα πρέπει να ξεχνάμε τις νεράδες των δοντιών που μοναδικός τους προσρισμός είναι να παίρνουν τα πρώτα δοντάκια των παιδιών και να τα φυλάνε καλά σ' ένα μυστικό μέρος έτσι ώστε τα καινούρια τους δόντια να είναι πάντα γερά και δυνατά.

Έτσι όπου και να βρίσκεστε ρίξτε μια προσεκτική ματιά γύρω σας και πού ξέρετε ίσως πάρει το μάτι σας καμία απ' αυτές να παίζει, να χορεύει και να τραγουδάει, αλλά προσέξτε μην πάτε πολύ κοντά γιατί μπορεί να μαγευτείτε απ' την ομορφιά της. Και φυσικά πρέπει ν' αντισταθείτε στον πειρασμό να αρπάξετε το πέπλο της για

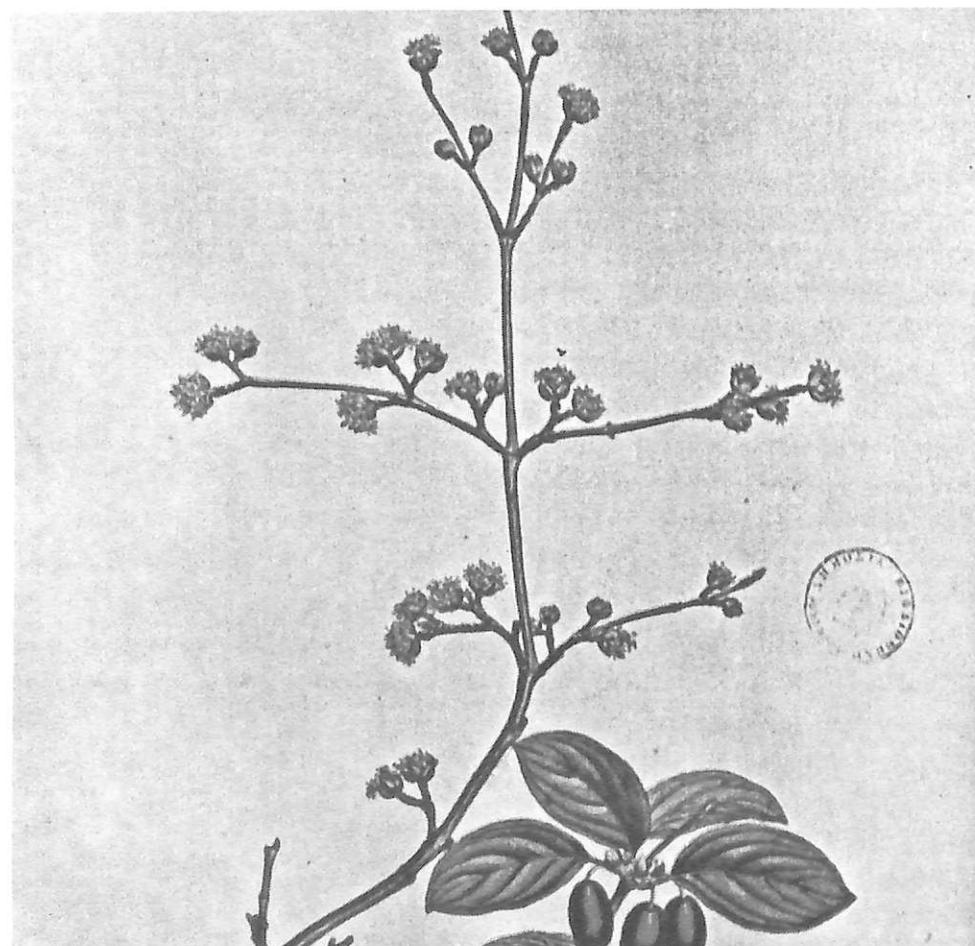
ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΣΕΛ. 1

Κάποια απ' αυτά τα δέντρα έχουν ξεχωριστή θέση στην καρδιά μας. Μας ξαναγυρίζουν πίσω μπόλικες δεκαετίες και μας ξανακάνουν παιδιά. Θυμάσαι τώρα... κοντό παντελονάκι, τιράντες, φανελάκι, μαλλί κουρεμένο στην πρώτη, λάστιχο, σουγιά κι έτοιμοι για το καθημερινό παιχνίδι. Τούτα τα δέντρα ομόρφυναν τη ζωή μας, λιγόστεψαν την πείνα μας και μας χάρισαν τα πάμπολα δώρα τους. Τούτα τα δέντρα που τα πληγώναμε και τα παιδεύαμε κι όμως μας αγαπούσαν και μας αγκάλιαζαν. Αυτά τα δέντρα που στη σκιά τους αποκομιθήκαμε και χαθήκαμε στα όνειρά μας. Και διάβηκαν τα χρόνια γρήγορα, πολύ γρήγορα.

Οι φθινοπωρινές μέρες ήταν ίσως οι χειρότερες των παιδιών. Μόνο το γεγονός ότι ξανάρχιζε το

σχολείο έφτανε να μας κάνει αγρίμια. Αχ, να 'ταν η ζωή μας όλο καλοκαίρι, δίχως σχολεία, σκοτούρες και ξύλο. Αυτή η στενοχώρια όμως δεν κρατούσε για πολύ. Το ξύλο έτσι κι αλλιώς ήταν σίγουρο οπότε εμείς συνεχίζαμε τα παιχνίδια και την τρέλα των διακοπών. Τα δέντρα μας καλούσαν κοντά τους, σοφοί δάσκαλοι της φύσης και της ελευθερίας. Άντε μετά να δώσεις σημασία στο δάσκαλο της τάξης και να ασχοληθείς με τη γραμματική και τα θρησκευτικά. Το καλύτερο μάθημα γίνεται κάτω από την καρυδιά, πάνω στην κερασιά, μέσα στο λόγγο. Μαθηματικά δε μάθαμε, μάθαμε όμως τα μυστικά της φύσης και της ψυχής. Σαν να βγήκαμε κερδισμένοι...

Τα πρώτα δέντρα που αντικρίσαμε μπουσουλώντας στη ρούγα ήταν η καρυδιά και η κορομηλιά.

Των Ιερών Δέντρων

Παίξαμε στον ίσκιο τους, ανεβήκαμε πάνω τους, φτιάχαμε κούνια με τριχιά απ' τα κλωνάρια τους, γευτήκαμε τους καρπούς τους. Τα κορόμηλα δεν προλάβαιναν να γίνουν και τα τρώγαμε ακόμα με τις φούσκες τους. Όσα τα φύλαγαν και κατάφερναν να ωριμάσουν προκαλούσαν τα μάτια μας και το στομάχι μας. Ειδικά εκείνα τα κατακόκκινα οι μανάδες τα φύλαγαν καλά, γιατί ήθελαν να τα ηλιάσουν για να τα έχουν το χειμώνα. Αν τύχαινε κι αρρώσταινε κάποιος, έβραζαν κορόμηλα κι έπιναν το ζουμί τους. Βέβαια τις περισσότερες φορές βρίσκαμε τις κρυψώνες των μανάδων και τα παίρναμε για να τα φάμε ξεραμένα. Σκέτη απόλαυση! Κάποιες κορομηλιές ήταν ξεχωριστές κι ονομαστές για τα μεγάλα τους κορόμηλα. Θυμάμαι πως οι Αλεξαίοι είχαν δυο τέτοιες κεντρωμένες με κάτι θηρία κορόμηλα, αλλά πού να πλησιάσεις εκεί... Οι καρυδιές ήταν μπόλικες αν και προτιμούσαμε τις ξένες για να εξασφαλίσουμε καρύδια για τα παιχνίδια.

Του Σωτήρος ανοίγαμε με τους σουγιάδες τα πρώτα καρύδια κι από εκεί και πέρα άρχιζε το πανηγύρι. Τα χέρια μας ήταν κατακίτρινα όπως επίσης και οι κοιλιές μας αφού εκεί, μέσα απ' το φανελάκι κρύβαμε τους στρογγυλούς θησαυρούς. Έτσι ήταν όλα έτοιμα για το παιχνίδι. Κάθε γειτονιά είχε το δικό της μέρος για να παίζει κοκόσιες. Έπρεπε αυτό το μέρος να είναι ίσιο για να μπορούν να στηθούν. Στήνονταν οι κοκόσιες η μία δίπλα στην άλλη, παίρναμε φόρα μέχρι το καθορισμένο σημείο και σημαδεύαμε ο καθένας με τη σειρά του. Όσες πετύχαινες τις έπαιρνες δικές σου. Αν δεν ήξερες καλό σημάδι ήσουν γρήγορα χαμένος και ξεκινούσες να βρεις καμιά καρυδιά για να κόψεις και να καθαρίσεις καινούρια καρύδια. Σιγά - σιγά το παιχνίδι αγρίευε κι άρχιζε η μαργάρα. Εκεί τα πράγματα ήταν πιο δύσκολα, αλλά και πιο πλούσια. Τα καρύδια ήταν αραιωμένα και χρειάζονταν μεγάλη προσοχή για να τα πετύχεις. Αν πετύχαινες έστω και ένα τα έπαιρνες όλα και το φανελάκι γέμιζε. Το μεγάλο μυστικό ήταν στον καλό νουμά. Έπρεπε να είναι μεγάλος και στρογγυλός για να μπορεί να κυλάει ομαλά και να πηγαίνει κατευθείαν εκεί που σημάδευες. Λίγοι όμως γνώριζαν τις καρυδιές με τους καλούς νουμάδες και το κρατούσαν μυστικό. Κάποιες φορές δίναμε μέχρι και είκοσι κοκόσιες για να τις ανταλλάξουμε μ' έναν καλό νουμά, αλλά άξιζε τον

κόπο μιας και μ' αυτόν μπορεί να κερδίζαμε τα διπλά.

Η νύχτα μας έβρισκε κάτω απ' τους στύλους της Δ.Ε.Η. μετρώντας τα κέρδη μας ή τις χασούρες μας. Κάποιοι γύριζαν στα σπίτια τους με τα φανελάκια και τις κοιλιές γεμάτες, κάποιοι άλλοι με τα φανελάκια κολημένα στην πεινασμένη τους κοιλιά. Θυμάσαι εκείνον τον τριαρέντζο που προσπαθούσαμε ένα ολόκληρο απόγευμα να τον ρίξουμε κάτω με τα λάστιχα; Στο τέλος σκέφτηκες να πάρεις μια μεγάλη φασουλόβεργα, να δέσεις στην άκρη της ένα διπλό σύρμα σαν αγκίστρι, να τον πιάσεις, να τον στρίψεις και πάρ' τον κάτω! Τέλη του Σεπτέμβρη μέχρι τον Αγριδημήτρη σχεδόν, με τις βροχές και τους αέρηδες τα καρύδια άνοιγαν κι έπεφταν στην αγκαλιά της γης. Τσουβάλια ολόκληρα μαζεύαμε και οι μανάδες τα άπλωναν να ηλιαστούν και να ξεραθούν, τα καθάριζαν και τα φύλαγαν για το χειμώνα, για φαγητό και για τα γλυκά τους. Όταν τα φθινοπωριάτικα βραδινά φύσαγε πολύ, ξυπνάγαμε χαράματα για να προλάβουμε πρώτοι τα πεσμένα καρύδια. Αυτό το άρωμα του νοτισμένου χώματος, των πεσμένων φύλλων, της πάχνης και του ανταριασμένου τοπίου ήταν μεθυστικό. Καρυοφυλλά αγαπημένη, φύλλο της καρυδιάς, άρωμα πανάκριβο και δυσεύρετο που μια σταλιά του μπορεί να σε ξανανιώσει. Καρυδιά, σχεδόν καρδιά με ένα ύψιλον λιγότερο...

Οι κερασιές ήταν λίγες κι αυτές με τα μεγάλα κεράσια ακόμα λιγότερες. Ήταν καλά φυλαγμένες κι ούτε μέχρι τη φράχτη δεν μπορούσες να ζυγώσεις. Έτσι καθόμασταν και τις αγναντεύαμε κάνοντας σχέδια για το πώς θα στήσουμε σκάλα κάποιο βράδυ για ν' ανεβούμε πάνω τους. Ήταν θαύμα να τις αντικρίζεις ολάνθιστες, γύρω στο Πάσχα, με τα μικρά τους λουλούδια - στολίδια, ίδιες νυφούλες. Ήταν μεγαλύτερο θαύμα να κόβεις ένα κλαδάκι και να το εναποθέτεις στον επιτάφιο του πληγωμένου Θεανθρώπου. Λες και άνθιζαν να ευωδίασουν τις πληγές και να απαλύνουν τον πόνο και τη θλίψη του μαρτυρίου. Όσο ανθίζουν κερασιές ο Χριστός θα χαμογελάει ακόμα και στις στιγμές του θανάτου και θα ανασταίνεται για να τις καμαρώσει πάλι ολάνθιστες νυφούλες. Εξορμήσεις για κεράσια κάναμε στη Νεβρόπολη αφού εκεί οι κερασιές ήταν περισσότερες. Ευκαιρία ήταν να το συνδυάσουμε με ψάρεμα στη

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛ 4 λίμνη με τ' αβρόχια ή στο ποτάμι με τα χέρια μιας και γνωρίζαμε πολύ καλά ποια γούρνα είχε πολλά ασπρόψαρα. Στο χωριό ο παππούς ο Σταυριάς είχε τρεις, τέσσερις τέτοιες καλές κερασιές στην καλύβα του κάτω απ' την Καψάλα. Κάποια φορά μας χάρισε λίγα κεράσια κατακόκκινα, αφού μας έβαλε να του υποσχεθούμε πως δεν θα πειράζουμε τις κερασιές του. Εμείς του ορκιστήκαμε ότι θα ήμασταν καλά παιδιά με την προϋπόθεση όμως να μας αφήνει να κυνηγάμε τα κοσύβια του πήγαιναν στις κερασιές. Ο όρκος μας τηρούνταν, αλλά μόνο όσο διαρκούσε το φως της μέρας. Τις νύχτες οι όρκοι ακυρώνονταν και οι υποσχέσεις, λύνονταν. Η νύχτα είναι το βασύλειο των ξωτικών και των μικρών αγγέλων. Των μικρών αγγέλων ανεβασμένων πάνω στις κερασιές γεμίζοντας τον κόρφο τους με λαχταριστά κεράσια.

Οι καστανιές στόλιζαν τον τόπο και χάριζαν στους ανθρώπους τους καρπούς, τον ίσκιο και την ξυλεία τους. Το καστανίσιο ξύλο αντέχει σχεδόν για πάντα. Για εμάς αντέχει για πάντα η μυρωδιά απ' τα κάστανα και η γιορτή του μαζέματος. Τους καρπούς - θησαυρούς τους οι καστανιές τους κρύβουν σε καβούκια σε μικρές αγκαθωτές φυλακές, μέχρι να γίνουν. Το φθινόπωρο τα καβούκια άνοιγαν σιγά - σιγά και σε λίγες μέρες έριχναν τα δώρα τους στη γη, χάρισμα στους ανθρώπους και στα άλλα πλάσματα του τόπου. Δεν μπορούσες όμως να μαζέψεις κάστανα όποτε ήθελες ή νωρίτερα απ' τους άλλους. Έπρεπε να έρθει η συγκεκριμένη ημέρα και

και νόμιμα οι άνθρωποι να τρέξουν για να μαζέψουν κάστανα. Τότε σ' όλο το λόγκο άκουγες φωνές, γέλια, τραγούδια, χαρά. Εμείς διαλέγαμε τις καστανιές με τα μεγάλα κάστανα, γεμίζαμε τις μαρούδες και τους τροβάδες, στη συνέχεια κόβαμε ξύλο καστανίσιο για τις φούρκες και τραβούσαμε για το χωριό. Όποιος είχε φούρκα καστανίσια κρεμασμένη στο λαιμό με το λάστιχο, ήταν τυχερός και καλός κυνηγός. Σ' όποιο σπίτι κι αν πήγαινες τέτοια εποχή θα 'βρισκες κάστανα βρασμένα. Τα κάστανα ήταν χορταστικά, γέμιζαν τις κοιλιές μας, μας έδιναν δύναμη να μεγαλώσουμε. Και οι παπαλούδες καλές ήταν άμα πεινούσες, αλλά το βρασμένο κάστανο έχει άλλη χάρη. Τα υπόλοιπα οι μανάδες τα φύλαγαν για τις δύσκολες ώρες του χειμώνα. Κάποιοι είχαν κάστανα ως πέρα την άνοιξη. Έρχονταν μερικές φορές στο σχολείο με γεμάτες τις τσέπες κι εμείς κοιτούσαμε, μας έτρεχαν τα σάλια και ζηλεύαμε τους τυχερούς...

Οι καλές μηλιές ήταν λίγες για να μας χορτάσουν όλους. Τις φύλαγαν νύχτα μέρα αλλά και πάλι βρείσκαμε τρόπους για να εξασφαλίσουμε τα σπάνια δώρα. Ας είναι καλά τα λάστιχα, το καλό σημάδι και η ταχύτητα. Η θεία - Αριστείδαινα είχε μια τέτοια ξακουστή μηλιά στον κήπο μπροστά από το σπίτι της. Εμείς καθόμασταν πιο πέρα στο πεζούλι περιμένοντας την κατάλληλη στιγμή. Από πάνω δεν μπορούσες να ζυγώσεις. Έτσι πηγαίναμε απ' τον κάτω δρόμο, προς τα Αγγελαίκα, τρυπώναμε απ' τη φράχτη κι ανεβαίναμε κρυφά μέχρι τον όχτο κάτω απ' το πανέμορφο δέ-

τώρα ....' Ένα θηρίο μήλο στα χεριά σου. Ύστερα αθόρυβα εξαφανιζόμασταν για την κρυψώνα όπου γίνονταν η μοιρασιά. Υπήρχαν όμως αρκετές ξινομηλιές αν κι έπρεπε να περιμένεις να 'ρθει σχεδόν ο χειμώνας να γίνουν τα ξινόμηλα. Στην αρχή δεν τρώγονταν κι έτσι οι σοφές μανιάδες τα φύλαγαν στο καλύβι μέσα στα άχυρα. Στην καρδιά του χειμώνα το καλύβι γέμιζε άρωμα απ' τα φτωχά ξινόμηλα. Η νοστιμιά τους και το άρωμά τους παιδεύουν ακόμα και σήμερα τη μνήμη μας, καθώς ψάχνουμε για ξινόμηλα στις λαϊκές αγορές. Πού να τα βρεις όμως; Καλύβια δεν υπάρχουν, άχυρα δεν υπάρχουν και οι ξινομηλιές μαράθηκαν απ' τη μοναξιά.

Σκαμνιές δεν υπήρχαν πολλές στον τόπο μας. Λίγες και καλές. Κάποιες με μαύρα σκάμνια, κάποιες άλλες με άσπρα. Θυμάμαι πως τα άσπρα γίνονταν λίγο πιο νωρίτερα απ' τα μαύρα. Λίγο όμως μας ένοιαζε τι χρώμα είχαν τα σκάμνια. Αυτό που μας απασχολούσε ήταν πού θα βρούμε σκαμνιά για ν' ανέβουμε και να χορτάσουμε. Ο μπαρμπα - Τάσιος ο Φώτος είχε μια τέτοια μεγάλη μαύρη σκαμνιά που ευτυχώς ήταν στην άκρη του κήπου κοντά στο ρέμα. Ανηφορίζαμε το ρέμα, ρέμα σκαρφαλώναμε στη φράχτη και από εκεί ανεβαίναμε πάνω της. Ήταν πολύ μεγάλη και μας χωρούσε όλους. Διαλέγαμε τα γινωμένα, τα ολόμαυρα και απολαμβάναμε τη νοστιμιά τους. Χορτασμένοι πια βγάζαμε απ' τις τσέπες τις ολοστρόγυλες ποταμίσιες πέτρες για τα λάστιχα και καρτερούσαμε. Στη σκαμνιά έφαχναν την τροφή τους πολλά πετεινά του ουρανού και ιδιαίτερα κοσύβια και στρούντζια. Αν πετυχαίναμε κάποιο τότε η χαρά ήταν διπλή αφού ήταν εξασφαλισμένο και το μεσημεριανό φαγητό.

Το δέντρο που μας τυραννούσε και μας παίδευε ήταν η κρανιά. Πολλές κρανίσιες βέργες έσπασαν στις πλάτες μας, στα χέρια μας, πληγώνοντας το σώμα και τις ψυχές μας. Κάθε πρωί ανεβαίναμε το Γολγοθά του μαρτυρίου για το σχολείο, όπου μας περίμενε ο δάσκαλος με την κρανίσια, ενόχους και αθώους. «Εσείς παίζατε τσιλίκια, στη σειρά για ξύλο», «Εσείς παίζατε γραμπάλα, στη σειρά για ξύλο», «Εσείς πήγατε στα μαγαζά, στη σειρά για ξύλο», «Εσείς παίζατε μπάλα, στη σειρά για ξύλο». Εμείς γλείφαμε τις πληγές μας όπως τα δαρμένα σκυλιά κι ευχόμασταν να κυλήσει γρήγορα ο καιρός του σχολείου και των μαρτυρίων. Παρόλα τα βάσανα που μας φόρτωνε η κρανιά εμείς είχαμε λόγους να τη συγχωρούμε και να την ποθούμε. Απ' την κρανιά εξασφαλίζαμε τις καλύτερες φούρκες. Διαλέγαμε τα ίσια, διχαλωτά κλαδιά της τα κόβαμε με το σουγιά, τα ξεφλουδίζαμε και ετοι-

μάζαμε τις φούρκες. Στη συνέχεια κατευθείαν για τα μαγαζά προκειμένου ν' αγοράσουμε καινούριο λάστιχο μιας και το παλιό είχε ξεταύσει. Το μαύρο λάστιχο ήταν φτηνό, αλλά κρατούσε λίγο, κόβονταν και δεν είχε καλό στοπ. Τα λαδένια ήταν τα καλύτερα, αλλά αυτά ήταν ακριβά. Έτσι λίγοι διέθεταν λαδένια. Εμείς παιδεύμασταν με τα μαύρα, δέναμε με λεπτό σύρμα εκεί όπου κόβονταν, αλλά και πάλι τίποτα. Πρέπει να αγοράσουμε λαδένιο. Πρέπει... Ένας άλλος λόγος της αγάπης μας για την κρανιά ήταν τα φρούτα της, τα κράνια της. Ξινά και συφά βέβαια όσο ήταν αγίνωτα, αλλά σιγά - σιγά καθώς κοκκίνιζαν γίνονταν μέλι. Ιδιαίτερα οι κρανιές που ήταν σε προσήλιο μας χάριζαν τα καλύτερα δώρα μέσα στο φθινόπωρο. Για εμάς η πιο λαχταριστή κρανιά ήταν του μπαρμπα - Χρήστου Φώτου λίγο πιο κάτω απ' το μαγαζί του. Απ' αυτήν κόβαμε και φτιάχναμε τις φούρκες, από κάτω της ξαπλώναμε κι ονειρεύμασταν, αυτή μας δώριζε τα μέλινα κράνια της. Σαν χορτάναμε, πηγαίναμε δίπλα στο μαγαζί, καθόμασταν στα παγκάκια, παίρναμε τραπέζι και κολτσίνα κι άρχιζε η ξερή. Οι κερδισμένοι έτρωγαν λουκουμάκι και οι χαμένοι μετρούσαν τις δεκάρες και τα πενηντάλεπτα για να πληρώσουν...

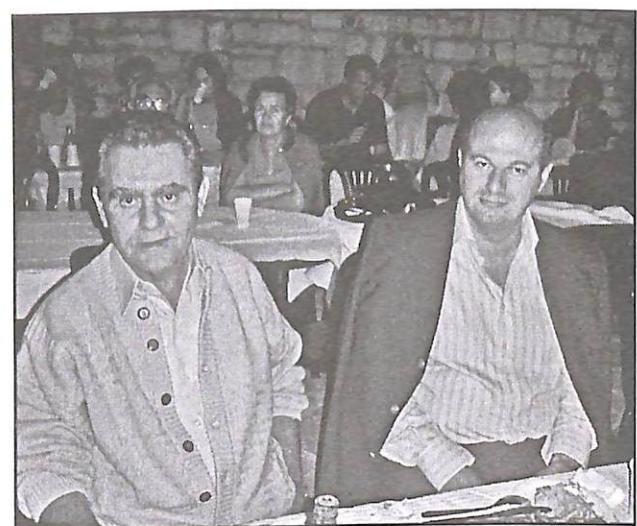
Περίσσεψαν του Θεού πλατανιά, ιτιές, λεύκες, κέδρα, βάτα, δακράκια, τουρκοπούλες, σπαθιά κι έδωσε μπόλικα στον τόπο μας. Περίσσεψαν της Θεάς - Φύσης έλατα, βελανιδιές, αγράμπελες, καραφύλλια, φτέρες, αγκορτσιές, χαμποκέρασα, τσουκνίδια κι χάρισε κι αυτή απλόχερα τα δώρα της στα χώματά μας. 'Όλα ετούτα απ' τον περήφανο έλατο ως τα ταπεινά δακράκια πρόσφεραν, έζησαν, μεγάλωσαν κι ανάστησαν ανθρώπους και ζωντανά. Το καθένα χωριστά έχει τη δική του ιστορία, τους δικούς του τόμους βιβλίων. Κι όλα μαζί συνθέτουν τη στολισμένη βιβλιοθήκη της καρδιάς μας και την ευλογία της γης μας. Οι πληγές και οι χαραγματιές των δέντρων που πληγώναμε καθώς προσπαθούσαμε ν' ανέβουμε στην αγκαλιά τους για να λιγοστέψουμε την πείνα, με το πέρασμα των χρόνων έκλεισαν, γιατρεύτηκαν. Οι μικροί άγγελοι άνοιξαν τα φτερά τους, πέταξαν μακριά και χάθηκαν σε άγνωστες πολιτείες. Ο τόπος ερήμωσε και τα δέντρα απόμειναν μονάχα τους να σιγοψιθυρίζουν για εκείνες τις όμορφες, παλιές εποχές και να παρακαλούν για λίγη συντροφιά. Οι δικές μας μνήμες, οι νοσταλγίες μας, οι πληγές μας δεν γιατρεύτηκαν ποτέ. Μας βασανίζουν όλοι και περισσότερο...

**ΛΑΜΠΡΟΣ ΔΗΜ.
ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ**

ντρο. Μετά το λόγο είχαν τα λάστιχα και οι πέτρες. Σε λίγο το μήλο ήταν στα χέρια σου. Καταλαβαίνεις

Πολιτιστικές εκδηλώσεις «Φυλακτή 2004»

Πραγματοποιήθηκαν με μεγάλη επιτυχία οι πολιτιστικές εκδηλώσεις των Συλλόγων μας με τη συμπαράσταση του Δήμου Νεβρόπολης Αγράφων.

Η Θεατρική παράσταση του Δημήτρη Ρήτα και η Δημοτική βραδιά αγκαλιάστηκαν από όλους τους Φυλακτιώτες και η παρουσία τους ήταν μαζική.

Τις εκδηλώσεις τίμησαν με την παρουσία τους ο βουλευτής της Ν. Δημοκρατίας κ. Κώστας Τσιάρας, ο τ. βουλευτής του ΠΑΣΟΚ κ. Β. Τσιλίκας, ο Δήμαρχος Νεβρόπολης Αγράφων κ. Φώτης Παπαντώνης και η πλειοψηφία του Δημοτικού Συμβουλίου.

Τέλος ο πρόεδρος του Συνδέσμου Φυλακτιώτων Καρδίτσας κ. Βασ. Διαμαντής, αφού ευχαρίστησε τους συνεργάτες του ανακοίνωσε ότι αποχωρεί από την προεδρία του Συλλόγου και κάλεσε τους Φυλακτιώτες να συνεχίσουν τις προσπάθειες για το καλό του χωριού μας.

Πως βρίσκουμε την ηλικία των δέντρων

Zει πολλά χρόνια η Φιλύρα. Επειδή πολλές φορές θ' αναφέρουμε στις ιστορίες των άγριων δασικών δέντρων ορισμένα υπεραιωνόβια, ηλικίας πολλών αιώνων, θα θέλαμε να δώσουμε σύντομες πληροφορίες για τον προσδιορισμό της ηλικίας των. Ποτέ σχεδόν δεν τηρούν οι άνθρωποι ληξιαρχικά βιβλία για τα δέντρα.

Μας τη λένε όμως την ηλικία τους μόνα τους, όταν τα ρωτήσουμε. Όλοι σχεδόν θα έχουν προσέξει την τομή κάποιου κορμού δέντρου. Η επιφάνεια της παρουσιάζει αλεπάλληλους ομόκεντρους κύκλους. Είναι οι «ετήσιοι δακτύλιοι» όπως λέγονται, τα ετήσια δηλαδή στρώματα του ξύλου, που προστίθενται κάθε χρόνο (κι από ένα) γύρω στον κορμό σαν τα κρεμμυδόφυλλα. Η ανάπτυξη αυτή του ξύλου (στην οποία οφείλεται η αύξηση των δέντρων κατά πάχος) αρχίζει την άνοιξη στον τόπο μας και σταματά στις αρχές του χειμώνα.

Το ανοιξιάτικο ξύλο είναι πιο αφράτο κι έχει πιο ανοιχτό χρώμα από το σφιχτότερο και σκουρότερο θερινό ξύλο. Χάρις στη διάκριση αυτού του χρωματισμού, έχωρίζουν με το γυμνό μάτι οι ετήσιοι δακτύλιοι στην εγκάρσια τομή (την κό-

ψη) του κορμού, που γίνεται κοντά στη ρίζα του. Όσοι οι δακτύλιοι, τόσα και τα χρόνια του. Στα κωνοφόρα (πεύκος, έλατος, κέδρος, ίταμος, κυπαρίσσι κλπ.) είναι πιο ευδιάκριτοι οι ετήσιοι δακτύλιοι, ενώ τα πλατύφυλλα – η λεύκα, η φιλύρα, η καστανιά, η βαλανιδιά, η οξυά κλπ. – σαν... κυρίες που είναι μας μπερδεύουν κάπως στην αριθμητη των δακτυλίων και την εξακρίβωση της ηλικίας των.

Όταν όμως θέλουμε να βρούμε την ηλικία του δέντρου, δίχως να το κόψουμε, βιθίζουμε κάθετα στον κορμό του κάτι μακριές κούφιες αρίδες ακίνδυνες (δεντροτρύπανα λέγονται), έτσι που να φτάνουν ως το κέντρο, τον άξονα (την εντεριώνη) του κορμού και βγάζουμε κάτι λεπτούς κυλίνδρους, σαν μακαρόνια στους οποίους μετριούνται οι ετήσιοι δακτύλιοι, που δείχνουν τα χρόνια της ζωής του δέντρου.

Για να συλλάβουμε ολόκληρη την ηλικία του δέντρου, πρέπει να μέτρηση των ετήσιων δακτυλίων να γίνεται χαμηλά κοντά στο έδαφος. Αν η μέτρηση γίνεται ψηλότερα, σε ύψος του κορμού λ.χ. ενός μέτρου, τότε μας διαφεύγουν τα χρόνια που χρειάστηκε το δέντρο, στην νεαρή ηλικία του, για να φτάσει στο ύψος αυτού του ενός μέτρου.

Για να κάνουμε πιο ευδιάκριτους τους ετήσιους δακτυλίους, τρίβομε την επιφάνεια της τομής του κορμού με μια χούφτα χώμα και υστέρα την καθαρίζομε. Τα μόρια του χώματος πού εισδύουν στο ξύλο της τομής, τονίζουν πιο πολύ τη διάκριση των ετήσιων κύκλων. Για διευκόλυνση στη μέτρηση, αριθμούμε τους κύκλους ανά δέκα και σημαδεύουμε μ' ένα στυλό. Έτσι αθροίζουμε στο τέλος τις δεκάδες.

Το πλάτος των ετήσιων δακτυλίων ποικίλει, από χλιοστά – κάποτε και λιγότερο – έως ένα πόντο. Εξαρτάται από το είδος του δέντρου, την ποιότητα του εδάφους, αλλά πιο πολύ, από τις συνθήκες πυκνότητας της συστάδας στην οποία ζουν τα δέντρα.

Μεμονωμένο δέντρο σε γυμνή έκταση σχηματίζει φαρδύς ετήσιους κύκλους, αυξάνει δηλαδή άνετα κατά πάχος, ενώ το ίδιο δέντρο μέσα σε κλειστή συστάδα δεν χοντραίνει, αλλά ψηλώνει, προσπαθώντας να εκμεταλλευθεί το επικόρυφο φως, αφού από τα πλάγια είναι αποκλεισμένο.

Από το βιβλίο του Σερ. Τσιτσά «Τ' Αγριόδεντρα του βουνού και του λόγγου»

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΦΥΛΑΚΤΙΩΤΩΝ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

Πρόσκληση

Σας προσκαλούμε στην ετήσια τακτική γενική συνέλευση του Συνδέσμου μας, η οποία θα γίνει την Κυριακή 7 Δεκεμβρίου 2004, ώρα 10.30 π.μ. στην αίθουσα συνελεύσεων του Εργατοϋπαλληλικού Κέντρου Καρδίτσας (Ιεζεπή 116), με τα εξής θέματα:

- α) Απολογισμός πεπραγμένων 2004
- β) Απολογισμός Ταμειακής Διαχείρισης του οικονομικού έτους 2004
- γ) Οικονομικός έλεγχος Εξελεγκτικής Επιτροπής
- δ) Έλεγχος πεπραγμένων του έτους 2004
- ε) Εκλογές για την ανάδειξη νέου Διοικητικού Συμβουλίου
- στ) Διάφορα

Η παρουσία σας στη συνέλευση κρίνεται απαραίτητη.

Αν τη μέρα αυτή δεν υπάρξει απαρτία, η συνέλευση θα γίνει την 12 Δεκεμβρίου 2004, ώρα 10.30 π.μ. α πραγματοποιηθεί την στον ίδιο τόπο και με τα ίδια θέματα.

Με τιμή
Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου